

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această traducere este publicată
cu sprijinul financiar al NORLA.

MAJA LUNDE

ULTIMII CAI
DIN STEPĂ

Traducere din norvegiană și note de
IVONA BERCEANU

HUMANITAS
fiction

Pentru Jesper, Jens și Linus

EVA

Heiane, Akershus, Norvegia 2064

Atracția armăsarului față de iapă avea efectul unui drog. Instinctul pusese stăpânire pe el, înnebunindu-l, scoțându-l din minți.

Nu aș putea înțelege niciodată o dorință trupească atât de puternică. Ba da, a fost o vreme când aceasta mă trăsesese-n jos, o vreme în care mă abandonasem, doar câteva minute odată, dar asta se petrecuse cu mult timp în urmă, iar acum nu-mi mai puteam permite un astfel de lux. Singura nevoie care îmi mai conducea acțiunile era cea declanșată de foame. Foamea poate determina o persoană să acționeze irațional, ca într-un acces de nebunie. De foame putem face aproape orice.

Cu impulsurile animalice nu poți negocia, așa că a trebuit să o protejez pe Nike, iapa mea. Rimfakse nu a renunțat, chiar dacă gardurile din jurul lui Nike și a mânzului ei, Puma, ar fi trebuit să fie suficiente pentru a-l ține la distanță. Faptul că Nike era în călduri îl atrăsese spre padoc, indiferent cât am urlat și am gesticulat. Nike își pierduse partenerul, pe armăsarul Hummel, toamna trecută. Era bătrân și obosit, iar eu l-am lăsat să plece. Și acum Nike era singură. Știam că nu se va liniști până nu va rămâne însărcinată. Dar nu putea obține ce își dorea, pentru că era o takhi¹, unul dintre pușinii cai sălbatici

1. Takhi este cunoscut și cu denumirea de calul lui Przewalski, care de altfel este și titlul original al romanului. (N. red.)

care existau în lume, iar Rimfakse nu era decât un cal domestic destul de obișnuit, pe care Richard îl lăsase în libertate înainte de a-și părăsi ferma în urmă cu un an. Un mânz născut dintr-un cal sălbatic și unul domestic ar dobândi majoritatea caracteristicilor calului domestic; fondul genetic al iepei va dispărea după numai două generații și tot efortul depus până în prezent, toată munca necesară care a făcut posibilă conservarea acestei specii pe pământ va fi fost în zadar.

— Pleacă, Rimfakse!

Armăsarul s-a frecat de gard, și-a lipit botul de Nike, a încercat să ajungă la ea, iar iapa îl încuraja, ridicându-și coada și întorcându-se cu spatele la el.

M-am apropiat, fluturând din brațe.

— Dispari acum! Pleacă!

Rimfakse a nechezat la mine, s-a răsucit și s-a mai învârtit puțin înainte să plece la trap, întorcându-ne un posterior destul de ofensat.

— Uită de ea! am strigat după el. Găsește-ți o iapă de teapa ta!

În curând, nu va mai trebui să-i păzesc așa. Era septembrie, Nike avea să intre în perioada de șase luni fără călduri, șase luni de pace și liniște, atât pentru ea, cât și pentru mine. Iarna aveam totul sub control: atât comportamentul animalelor, cât și propria mea situație. Atâta timp cât cămara era suficient de plină, atâta timp cât furtunile de iarnă ne ocoleau, atâta timp cât curentul nu se lua, viața era ușoară.

M-am dus până la gard, m-am sprijinit de un stâlp și mi-am întins mâinile spre caii sălbatici.

— Bună dimineața, Nike! Salut, Puma!

Au întors capul spre mine, recunoscându-mi vocea. Puma a ieșit primul, cu picioarele subțiri încă nesigure. De-abia venise pe lume, era puțin instabil și cam neîncrezător în mișcări. Și-a băgat botul prin gard și a adulmecat încetișor.

— Mă întrebi dacă ți-am adus ceva? am spus zâmbind. Crezi că am ceva pentru voi?

Am băgat o mână în buzunar.

— Da, dar numai astăzi.

Și Nike s-a apropiat. Nările i s-au lărgit când a descoperit morcovii pe care i-am ales.

— Pofțim, micuțule! I-am întins primul morcov lui Puma. Unul mic, pentru că era încă prea tânăr să digere cantități mai mari de hrană, alta decât laptele supt de la iapă.

Nike bătea din picior.

— Da, da, și tu o să primești.

I-am dat morcovul mai mare, iar acesta a dispărut într-o clipită în botul ei, urmând niște crănțănături zdravene.

— Să nu mă spuneți Isei, le-am zis.

Nike a pufnit, dând din coadă.

— Este foarte severă? Da, fiica mea este foarte strictă.

Am stat o vreme, privindu-i fără ca ei să mă bage în seamă, apoi am făcut cale întoarsă spre fermă. Era vineri, ziua de cum-părături, și trebuia să cobor pe chei. Încă mai apăreau pescarii sau vânătorii în piață. Găinile depuseseră multe ouă în ultima săptămână și poate cineva ar fi interesat de ele.

Am trecut repede pe lângă chioșcul închis, cu ferestre sparte și afișe decolorate de soare, apoi pe aleea care ocolea gardurile unde fuseseră adăpostite tot felul de feline, lăsând în urmă micul teren umed pe care bunicul meu îl crease special pentru a avea grijă de amfibienii pe cale de dispariție pe la sfârșitul mileniului, și pâlcul de copaci împrejmuit unde se ascuseseră lupii, cea mai timidă specie pe care o găzduiserăm vreodată.

Animalele s-au simțit bine la noi, cât timp cele trei generații din familia mea au condus parcul zoologic. Ne dovediseră asta prin urmașii pe care-i fătaseră. Publicul venea aici pentru divertisment, ca să afle informații, și atracția principală era să vadă puii de animale sălbatice. Apoi țipau și râdeau, arătau cu degetul și exclamau: „Privește! Uite! Ce drăguț e! Este atât de dulce! Incredibil de dulce!” Odată, femela leopard de zăpadă a fătat tripleți, iar asta a făcut senzație! Nu am primit niciodată atât de mulți invitați ca în vara aceea. Dar pentru noi nou-născuții reprezentau mereu ceva ce trebuia îngrijit cu mare seriozitate. Îmi amintesc că ceilalți copii de la școală ne considerau

ciudați. Li se părea bizar să ne viziteze, deoarece monta și sarcina erau subiecte despre care, la noi, se vorbea în timpul meselor. Și când veneau pe lume noi ființe, le îngrijeam de parcă ar fi fost propriii noștri copii. *Într-adevăr* erau propriii noștri copii. „Nu, nu sunt copiii noștri, sunt puișorii lor“, obișnuia să spună tata, iar treaba noastră este să ne asigurăm că le oferim cel mai bun trai posibil, astfel încât animalele acestea să-și dorească să aducă pe lume și alți pui.

Acum leoparzii de zăpadă au dispărut, ca majoritatea celorlalte animale. Rămăsesem doar cu câteva. O turmă mică de reni de pădure locuia în zona veche, întinsă, unde fuseseră înainte lupii. Specia nu era pe cale de dispariție, animalele se descurcau singure în mare parte, dar nu le eliberasem încă. Mai țineam într-o cușcă doi șoimi peregrini râioși, ambele femele. Aveau nevoie de puțină îngrijire, dar mă temeam că în lipsa acesteia aveau să moară. O pisică sălbatică scoțiană și-a dus veacul singură în partea vestică a parcului; nu mi-am făcut niciodată curaj să o eliberez, pentru că după aceea s-ar fi putut împerechea cu o pisică domestică, și linia genealogică avea să dispară. Apoi erau Nike și Puma, cele mai valoroase animale pentru mine. Pe acestea le apăram din răpuzeri.

Anne, sora mea, făcuse rost de cai sălbatici aici, la Heiane, vorbise despre ei încă de când era mică. Îmi amintesc cum obișnuia să se uite la aceleași filme pe YouTube, iar și iar; stătea singură cu iPad-ul în poală și cu căștile pe urechi, în timp ce caii alergau în fața ei pe ecran. A lucrat câțiva ani ca să poată cumpăra un armăsar și o iapă dintr-o rezervație din Franța, iar în cele din urmă a izbutit să includă Heiane într-un program internațional de reproducere. Nike și Hummel au fost printre ultimii cai vânduți între grădinile zoologice. Caii precum Rimfakse, cal din mitologia nordică, din Edda Veche, vor supraviețui întotdeauna, dar în lume rămăseseră foarte puțini cai sălbatici. Speram că, după ce totul se va fi terminat, atunci când viața se va fi stabilizat și va fi posibil să reluăm legătura cu colaboratorii noștri din afara țării, vom putea face rost de un nou armăsar pentru Nike. În Mongolia poate că

mai existau încă astfel de cai. Acolo fuseseră atât de multe exemplare! Sigur trebuie să mai fi rămas câțiva, nu-i așa?

Nike și Puma fuseseră botezați după niște mărci de pantofi de atletism. Anne le-a dat numele acestea, așa cum le-a botezat pe toate celelalte animale ale noastre. Le-a denumit după mărci dispărute, de haine, electronice, ceasuri și mașini. Isei i se părea amuzant, iar numele astea continuau să o distreze. Mie, în schimb, ele îmi aminteau prea tare de Anne. Nu doar de umorul, ci de abilitatea ei de a acționa, de prezența ei de spirit; două lucruri legate, poate, între ele. Ea *era* formidabilă, o persoană care știa să rezolve lucrurile!

Dar Anne dispăruse, cu tot cu vocea ei puternică și trupul ei, care nu-și găsea niciodată liniștea. Părăsise Heiane, ne părăsise atât pe noi, cât și caii. Ne spusese că pleacă pentru câteva luni doar, însă nu s-a mai întors niciodată. Ultima oară când am vorbit cu ea, ajunsese până în nord, la Trøndelag. Asta a fost acum aproape un an. Apoi telefonul nostru a încetat să funcționeze. Semnalul a dispărut și eram cu adevărat singure. Isa a început să încuie ușa în fiecare seară. „Suntem în siguranță aici“, i-am spus eu, montând o yală pe interiorul ușii.

— Când te întorci? m-a întrebat Isa.

Eram lângă mașină, cu intenția de a merge până la debarcader.

— N-am de unde să știu. Poate că nimeni nu vine astăzi. Poate că nimeni nu are nimic de vândut. Ultima dată a trebuit să aștept câteva ore.

— Pot să vin cu tine? Ne întoarcem la timp cât să ne ocupăm și de vaci.

— E cel mai bine să rămâi aici.

— Singură? A ridicat temătoare din umeri: Mă poți învăța să conduc în curând?

— Ai doar paisprezece ani.

— De parcă ne-ar opri cineva!

Am prins ocazia și mi-am întins mâna ca s-o ciufulesc puțin.

— Vin cât de repede pot.

Nu s-a tras la o parte și m-a lăsat să o bat ușurel pe creștet.

— Dacă vine vreun necunoscut, te încui în casă, i-am spus.
Amintește-ți să pui și lanțul.

— Da, bine.

— Și prefă-te că nu ești acasă.

— Știu, mamă.

— Și apropo, poți verifica dacă ușa beciului este închisă?

Nu vreau să plouă înăuntru.

— Da.

— Pa, copilul meu!

I-am dat o îmbrățișare rapidă. Isa m-a strâns în brațe; vine-rea era singura zi a săptămânii în care obișnuia să răspundă la îmbrățișarea mea. Acum era la fel de înaltă ca mine și îi apăruseră coșuri pe frunte, dar obrajii îi erau încă netezi, de copil. Când mă gândeam la Isa, îmi imaginam un copil, și ori de câte ori mă uitam la ea, tresăream. Era înaltă, zveltă și dezlânată, avea sâni mici pe sub tricou și pomeți înalți și colțuroși. În urmă cu doar un an fusese o fetișcană, iar acum se mișca puțin legănat, conștientă de sine și îngândurată, de parcă ar fi defilat tot timpul, de parcă ar fi existat cineva care să o vadă. M-am întrebat dacă aveam să tresar mereu de acum înainte la vederea ei, dacă voi fi mereu surprinsă să-mi văd copilul și dacă asta li se întâmplă tuturor părinților.

Isa m-a eliberat brusc, dându-și seama că era prea mare pentru a mă îmbrățișa în acest fel. Am rămas tăcute, și ea și-a lăsat privirea în pământ.

— Să nu uiți să verifici ușa de la beci, bine? am spus eu, ca s-o ajut.

— Bine. Acum trebuie să pleci.

Am urcat în mașină și am pornit motorul. Cerul se întuneca, iar primele picături au lovit parbrizul cu pocnituri puternice. Isa rămăsese încă în curte, o vedeam în oglinda retrovizoare. Dacă îmi mijeam ochii, arăta din nou de parcă ar fi avut șapte sau opt ani, stând în exact aceeași poziție ca întotdeauna, cu vârfurile picioarelor ușor orientate înspre exterior și cu un braț

cuprinzându-l pe celălalt, de parcă s-ar fi îmbrățișat. Am înghițit în sec și m-am concentrat asupra drumului.

Condusesem vreo doi kilometri fără să zăresc țipenie de om, când un grup mic a apărut brusc pe partea stângă a drumului. Mama și tatăl, cu două fiice. Fiecare căra câte un rucsac în spate și împreună împingeau o remorcă de bicicletă galben fosforescent, burdușită cu lucruri. Ploaia curgea șiroaie pe ei, își ascunseseră fețele sub niște glugi mari, iar hainele lor păreau negre din cauza apei. Numai literele de pe remorcă străluceau clar: *Sport Extrem*. Tatăl a ridicat degetul mare când m-a văzut, un deget solitar, care se ițea din mâna lui osoasă, semnul universal al rătăcitorilor.

Am călcat accelerația, i-am depășit cât de repede am putut, evitând să mă uit în oglinda retrovizoare ca să nu le văd reacția.

Isa voia să plecăm și noi, să fim ca ei, să trăim pe drumuri. Voia să părăsim Heiane și să pornim pe jos spre nord, așa cum făcuseră toți ceilalți oameni, în căutarea orașelor mici, care încă existau, în căutarea unei societăți umane în care viața să semene cu cea de dinainte. Întreaga Europă *era în mișcare*, fără țintă și fără țel. Mulți ani oamenii au tot hoinărit pe drumuri, deoarece seceta îi determinase să migreze. Nordul închisese granițele încă de când eram eu tânără. Apoi a venit Colapsul. Și războiul. Șapte ani s-au luptat pentru mâncare, pentru apă, în loc să-și folosească energia ca să se pregătească pentru ceea ce știau că-avea să vină; toată lumea era mânată de dorința de a câștiga. Dar nimeni nu a câștigat, au rămas doar învinșii.

Acum nu mai lupta nimeni și toate lucrurile pentru care omul luptase au dispărut. Chiar și granițele.

Eram norocoase să locuim aici, eram norocoase că nu s-au dat lupte prea aproape de noi, eram norocoase că aveam o fântână plină cu apă. Aveam o fermă, o casă, pământ de cultivat și animale de crescut. Atâta vreme cât ferma continua să existe, nu eram nevoite să rătăcim. Aceste certitudini nu ar trebui puse sub semnul îndoielii. Dar ceva s-a schimbat când

Anne ne-a părăsit. Și, după ce Richard și familia lui au plecat și ei la scurt timp, iar Isa i-a pierdut pe Agnes și Lars, singurii ei prieteni, a început să mă bată la cap. Ea nu înțelegea de ce locuiam încă aici, în permanență își bătea capul cu asta, îngrijorată, credea că animalele ne dau mai puțin decât înainte, că îmbătrânesc, atât vacile, puii, cât și porcul Boeing, care ar fi trebuit să fie sacrificat de Crăciun anul trecut. Richard și familia sa plecaseră în Nordland. Aveau rude lângă orașul Bodø, iar acolo oamenii încă o duceau bine; așa susțineau. Erau destui pești ca să supraviețuiască, iar comunitatea încă semăna cu un oraș mic. Tot înspre Nordland mi-a spus și Isa că vrea să pornească, atunci când am întrebat-o ce plănuiește. De parcă am fi fost în stare să ajungem până acolo, de parcă micuța comunitate ar mai fi existat încă, după ce toate celelalte dispăruseră. Dacă plecam, drumurile ar fi fost casa noastră.

În plus, Isa uitase de animale, și dacă plecam, ele nu ar mai fi fost lângă noi, iar noi nu am fi fost alături de ele. Cele câteva animale sălbatice care mai rămăseseră în parc aveau nevoie de mine. Puma, în special. Nu-l puteam părăsi, cel puțin nu acum, că iarba se ofilise și atmosfera era încărcată de izul descompunerii.

Când am plecat cu mașina de la fermă, ploua doar ușor, însă pe măsură ce mă apropiam de port, cerul se întuneca. Trecuseră câteva săptămâni de la ultimele precipitații abundente, dar solul era încă saturat de umezeală. Apa nu avea să găsească nici un loc de scurgere și atunci m-am gândit la pivniță, imaginându-mi cum se va infiltra ploaia acolo, acoperind toată suprafața, iar apoi nivelul ei va crește.

Măcar de Isa și-ar aminti să închidă ușa pivniței! Scările care duceau la ea se transformau într-un pârau atunci când ploua mult și, dacă ușa rămânea deschisă, pagubele puteau să fie și mai mari. Acolo jos păstram făina. Vara asta făcusem troc pentru două sute de kilograme de grâu și legume – deși crescuseră mai puțin decât sperasem eu după vara aceea ploioasă –; mai aveam zece kilograme de orez, pe care fusesem